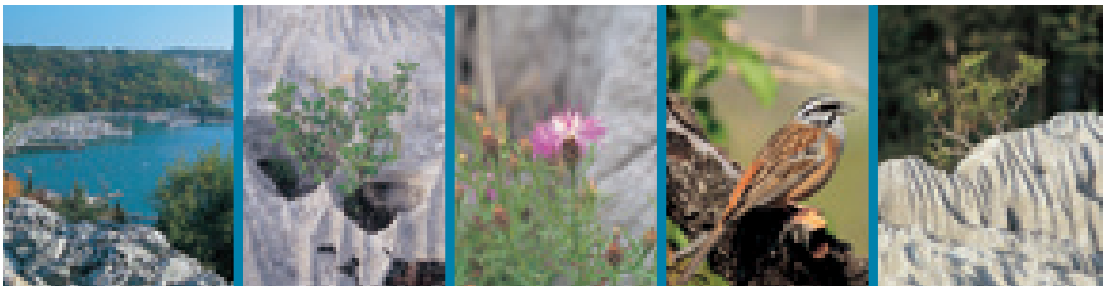

Riserva naturale regionale delle
FALESIE DI DUINO
Deželni naravni rezervat
DEVINSKE STENE

Comune di Duino Aurisina
Občina Devin Nabrežina

Deželni naravni rezervat
**DEVINSKE
STENE**

REGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA

FRIULI
VENEZIA
GIULIA

Parchi e riserve naturali

Fotografie: Manno Stenle, Faehler Luigi, P. Lavardon

SPREMNA BESEDA

Devinske stene uspešno združujejo pravno priznanje varstva okolja z ohranjanjem naravnega ravnovesja, varstvom okolja in turistično rabo tega, kar nam nudi narava. Toplo dobrodošlico izrekam vsem, ki se s temi vrednotami strinjajo in želijo spoznati tudi vse, kar poleg tega nudi ozemlje občine Duino Aurisina - Devin Nabrežina: naravne lepote, zgodovino, kulturo in trud, da bi ustvarili idealno okolje za čimboljšo turistično ponudbo.

*ŽUPAN OBČINE DEVIN NABREŽINA
COMM. GIORGIO RET*

Deželni naravni rezervat Devinskih sten ni samo prelepa vhodna točka na ozemlje občine Devin Nabrežina, ampak tudi edinstveno razgledišče, s katerega je mogoče občudovati čarobno lepoto Tržaškega zaliva. Upravljanje Rezervata konkretno dokazuje, da je varstvo narave mogoče uskladiti s turistično dejavnostjo na zavesten in sodoben način. Vse, ki bodo gostje Rezervata, vabimo, da raziščejo tudi ostale predele ozemlja občine Devin Nabrežina, ki se lahko ponaša z izrazito pestro naravo, bogato zgodovinsko dediščino in visoko kakovostjo enogastronomskih proizvodov.

*ODBORNIK ZA OKOLJE IN PARKE
FULVIO TAMARO*

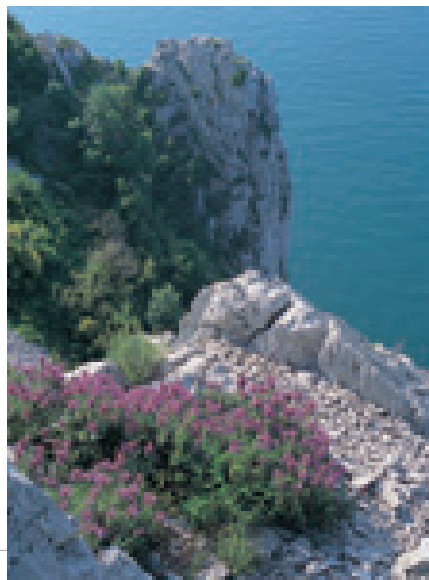

NARAVNI DEŽELNI REZERVAT

Naravni deželni rezervat Devinske stene je bil ustanovljen z deželnim zakonom št. 42 z dne 30. septembra 1996. Rezervat zajema strme in skalnate apnenčaste stene, del morja pred njimi ter ozek pas kraške planote. Površina Rezervata meri 107 hektarov in se nahaja v Občini Devin - Nabrežina. Nadzor nad Rezervatom je poverjen osebi Deželne gozdne straže s postaje v Devinu.

Žajbelj (*Salvia officinalis*)
v cvetju
na Devinskih stenah.

P. LENARDON

Rezervat se nahaja v predelu, ki je iz naravoslovnega vidika zelo zanimiv. vzdolž tržaške skalnate obale, pride namreč do stičišča dveh biogeografskih regij: srednje-evropske in sredozemske. Kraška planota pa obsega predel, kjer ležita dve območji: alpsko in ilirsko. Posledica stičišča različnih regij in območij je ta, da živijo na tem predelu srednje-evropske, ilirsko-balkanske in sredozemske rastlinske in živalske vrste. Zaradi tega je tu visoka stopnja biološke raznolikosti (biodiverziteta), kar pomeni visoko število vrst glede na površino ozemlja.

Centaurea kartschiana.

J. MIKULETIČ

Pogled na stene z morja.

P. LENARDON

Na Devinskih stenah je edino nahajališče na svetu glavnica *Centaurea kartschiana*, to je rastlina, ki raste na tistem predelu sten, ki so najbližje morju.

Posebno vrednost pa predstavlja krajina v Rezervatu: v njej prevladuje beli apnenec v različnih oblikah, in sicer kot prepadne stene, kot posamezni stolpi ob obali ali kot kompaktne skale, ki so zaradi površinskih kraških pojavov prekrte z žlebiči.

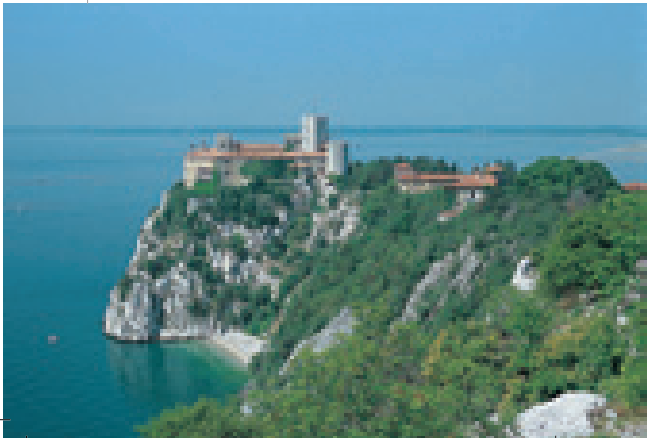
Vzdolž roba prepadnih sten in ostankov vojaških postojank, med novim Devinskim gradom in Sesslanskim zalivom, je speljana Rilkejeva pešpot, ki je bila

odprta leta 1987. S pešpoti je možno občudovati širok razgled na Tržaški zaliv, od ustja Soče do Savudrije na Hrvaškem.

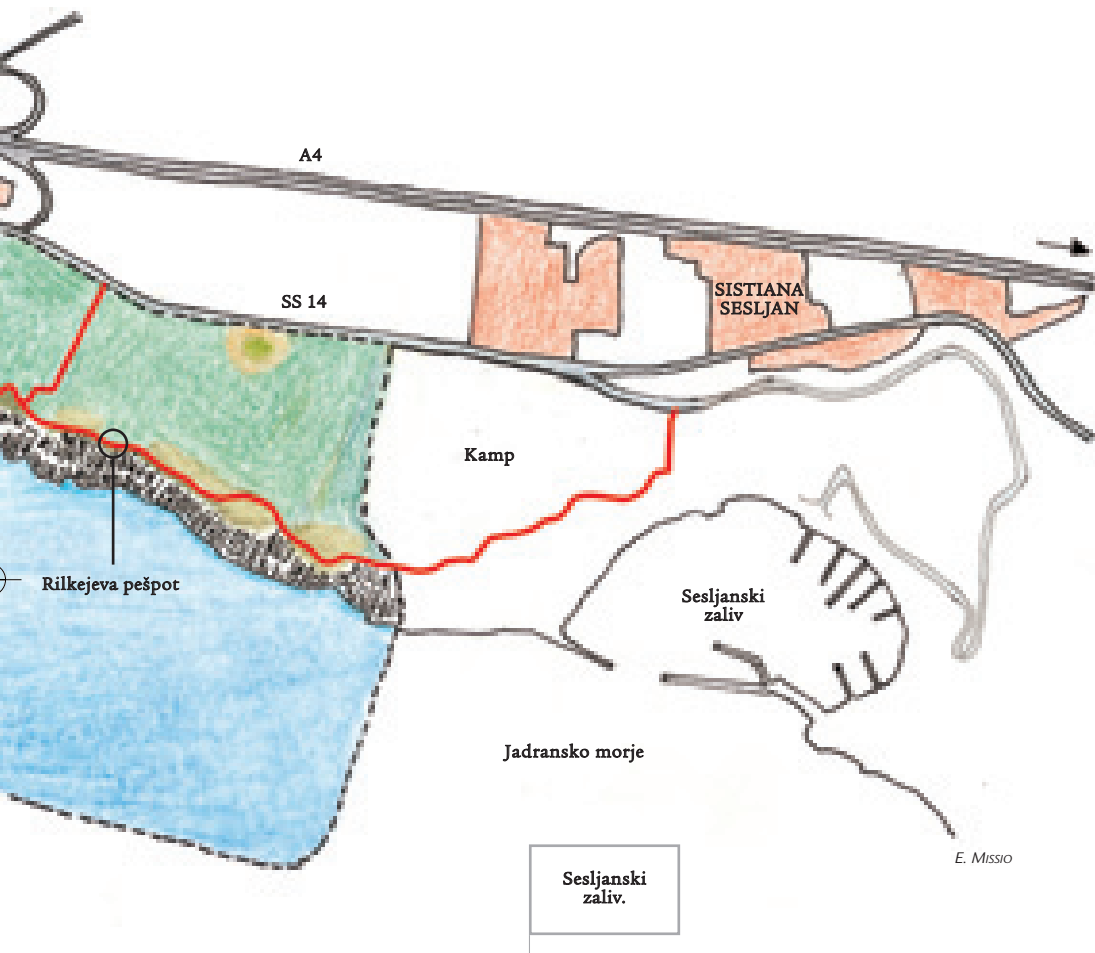

Novi Devinski grad.

Rilkejeva pešpot.

Deželni naravni rezervat Devinske Stene

VARSTVO

Devinske stene so eno izmed tistih območij, ki jih je državni zakon št. 442/1971 (zakon Belci) označil za predele posebne naravne vrednosti in so bile zaradi tega predlagane, da postanejo zaščiteno področje.

Leta 1978 so bile Devinske stene vključene v zaščiteno področje "F.4 Obalno področje", ki ga je predvideval Splošni deželni urbanistični načrt. Načrt je predlagal ustanovitev 76 zaščiteneh področij ter 14 deželnih parkov, kar pa se ni udejanilo.

Z deželnim zakonom št. 42 iz leta 1996, čl. 49, je bil ustanovljen

naravni deželni Rezervat Devinske stene. Rezervat zajema isti predel, ki ga je za zaščito predlagal že zakon Belci. V smislu deželnega zakona 42/96, čl. 3 zajema naravni deželni Rezervat neko ozemlje, v katerem se nahajajo naravni elementi velikega pomena in vrednosti ter v katerem je osnovni namen ravno varstvo. Isti zakon, v členu 55, predvideva na Krasu ustanovitev zaščitene naravnega področja državnega in mednarodnega pomena, ki bo vključevalo tudi naravni deželni Rezervat Devinske stene. Naravni deželni Rezervat Devinske stene je bil, skupaj s kopenskim

**Narava
na Devinskih
stenah.**

J. MIKULETIČ

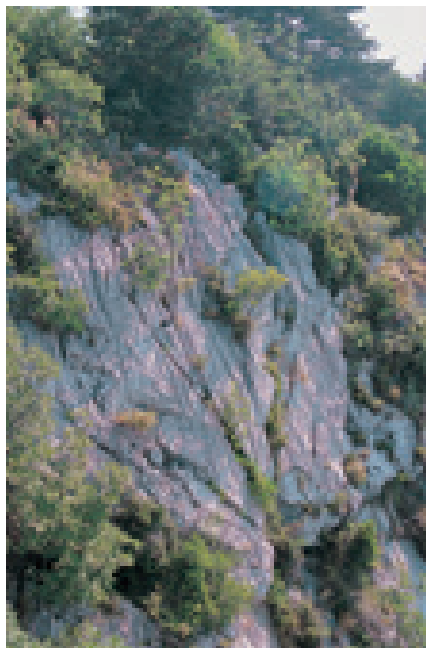

predelom Sesljsanskega zaliva, predlagan za Območje evropskega pomena. Ta Območja predvideva Direktiva 92/43 Evropske Unije, ki jo poznamo tudi kot Direktivo Habitat. Direktiva narekuje, da države članice Evropske Unije ugotovijo na svojih ozemljih področja, kjer živijo tiste živalske in rastlinske vrste in kjer se nahajajo tisti habitati, ki so naštetih v prilogah Direktive. Ohranitev teh vrst in habitatov je prioriteta evropskega pomena. Območja evropskega pomena bodo vključena v evropsko omrežje zaščitenih področij Natura 2000.

Predel Devinskih sten je bil vključen v seznam Območij evropskega pomena, ker je edini primer visoke in strme skalnate obale na italijanskem delu severnega Jadrana in ker je edino rastišče na svetu endemične rastline *Centaurea kartschiana*.

Glede živalstva, so Devinske stene najsevernejša točka za gnezdenje nekaterih vrst ptic značilnih za Sredozemlje, kot so žametna penica (*Sylvia melanocephala*), taščična penica (*Sylvia cantillans*) in puščavec (*Monticola solitarius*). Za mačjeoko kačo (*Telescopus fallax*) pa so Devinske stene njeno najbolj zahodno nahajališče.

Dostop v predel Rezervata, ki se nahaja med Rilkejevo pešpotjo in morsko obalo, je prepovedan od leta 1984 z vrsto odlokov župana devinsko - nabrežinske občine. V odlokih so naštetih prepovedi, ki

Skalnata stena z žlebiči.

veljajo na tem območju, in sicer: prepoved vožnje z različnimi vozili po Rilkejevi pešpoti; prepoved motenja divjih živali v predelu Rilkejeve pešpoti; prepoved spuščanja psov z vrvice; prepoved poslušanja radiev, kasetofonov in podobnega v borovem gozdu.

Pogled na Devinske stene v začetku XX. stoletja.

ZBIRKA IGOR TUTA

GEOMORFOLOGIJA IN APNENEC

Apnenec na področju Devinskih sten je nastal v obdobju Krede (pred približno 100 milijoni leti) z usedanjem lupinic planktonskih živalic na takratno morsko dno. To je nato okamenelo in se pred približno 30 milijoni leti, zaradi gubanja in premikanj zemeljske skorje, dvignilo iz vode. Okamenele vodoravne plasti na morskem dnu so se med dviganjem nagnile ali pa postavile pokončno, kot se je to zgodilo ravno vzdolž tržaške obale. Med sprehodom po Rilkejevi pešpoti je možno opazovati pokončne skalnate plasti in posamezne skalnate stolpe vzdolž

**Žlebiči
na apnencu.**

morske obale. Apnenec, ko je izpostavljen zra-

**Pokončne
apnenčaste
plasti.**

ku in padavinski vodi, se razkraja. Odvisno od svoje zgradbe se raztopi ali lomi. Zaradi tega so v Rezervatu

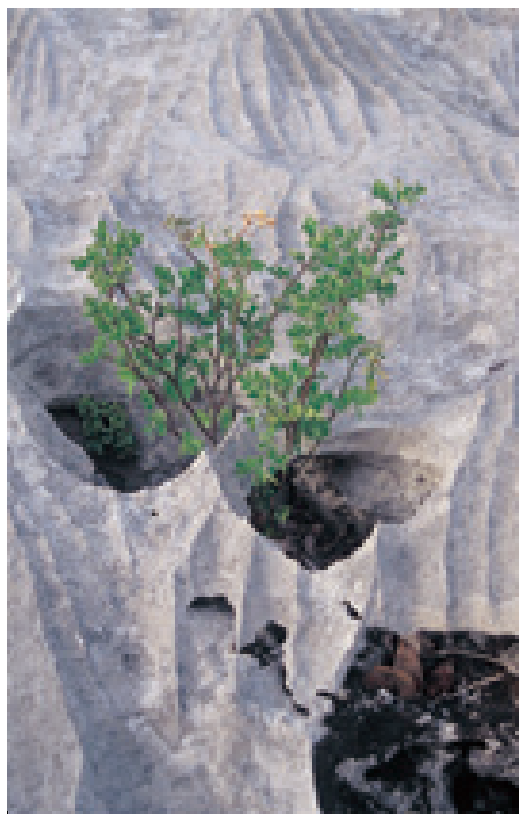
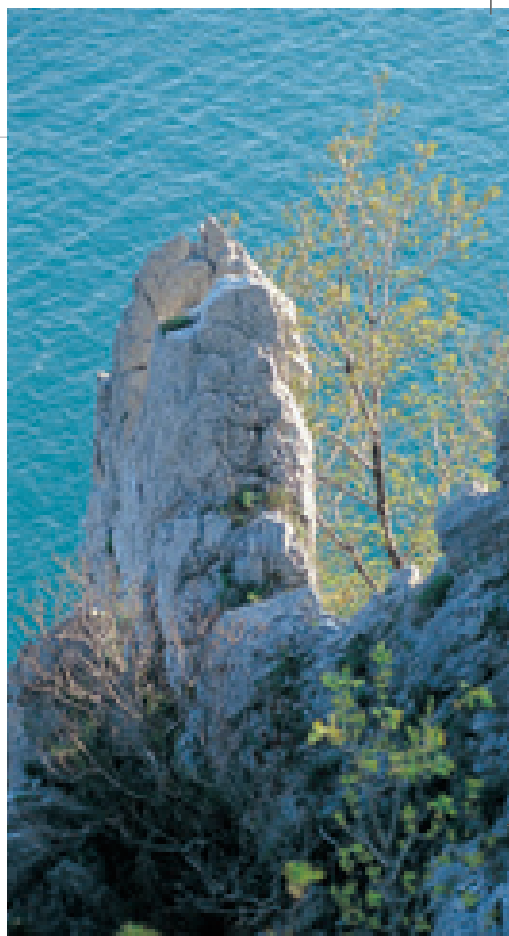

med prepadnimi apnenčastimi stenami tudi melišča s kamenjem različnih velikosti, ki se je odkrušilo od zgornjih skal.

Vzdolž pešpoti pa je možno opazovati položne predele golega krasa (apnenčasto neporaslo površje) z gruščem, ki je nastal zaradi drobljenja skal. Najdemo pa tudi kompaktne apnenčaste skale, ki pa se ne lomijo, temveč se počasi razkrajajo. Padavinska voda, ki je nasičena z ogljikovim dioksidom, namreč deluje tako, da spremeni netopni kalcijev karbonat (apnenčaste skale) v topni kalcijev bikarbonat. Kjer se padavinska voda hitro pretaka po apnenčastih skalah, nastajajo na njihovih površinah kanalčki, ki jim pravimo

Apnenčasti stolp.

žlebiči. Kjer pa je površina skal bolj položna in se padavinska voda ustavlja in zadržuje dlje časa pa nastajajo vdolbinice, ki jim pravimo škafiči. Voda uspe nekje tudi preluknjati apnenčasto skalo. To delovanje padavinske vode na apnencu imenujemo površinski kraški pojavi, med katere spadajo žlebiči, škafiči in luknje v skalah, ki jih lahko opazujemo vzdolž Rilkejeve pešpoti.

Luknje v apnencu.

RASTLINSTVO

V Rezervatu prevladujeta dve med seboj zelo različni okolji: a) predel strmih sten z melišči, b) položni predel na planoti. Obe okolji se razlikujeta po ekoloških razmerah glede podnebja in podlage.

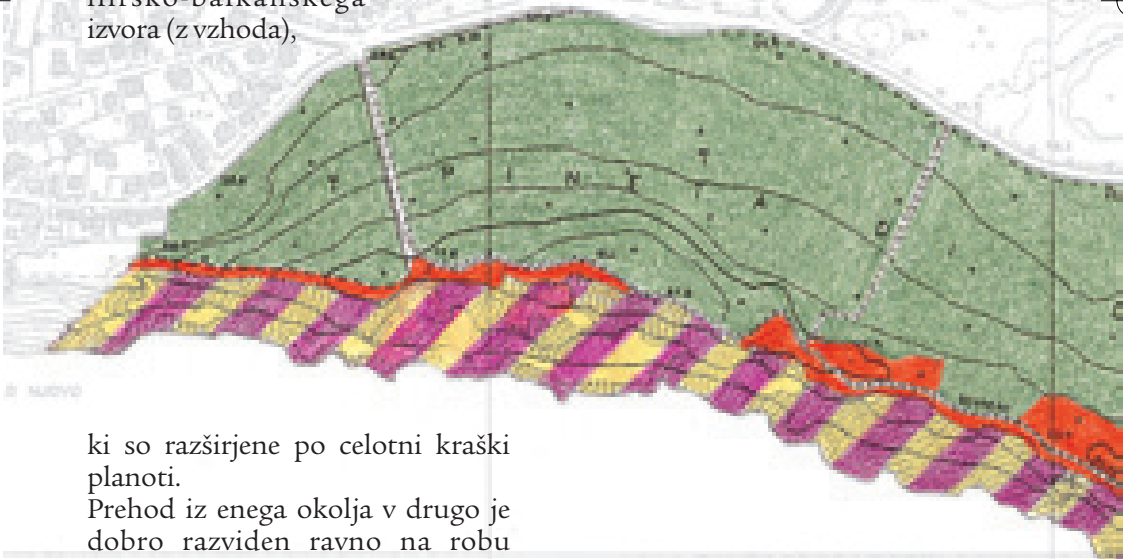
Predel Rezervata na planoti je bolj hladen, ker je izpostavljen mrzlemu in močnemu vetru, burji, ki piha iz smeri vzhod-severovzhod. Predel strmih sten pa je bolj topel, ker je v zavetju in izpostavljen toplemu vplivu morja.

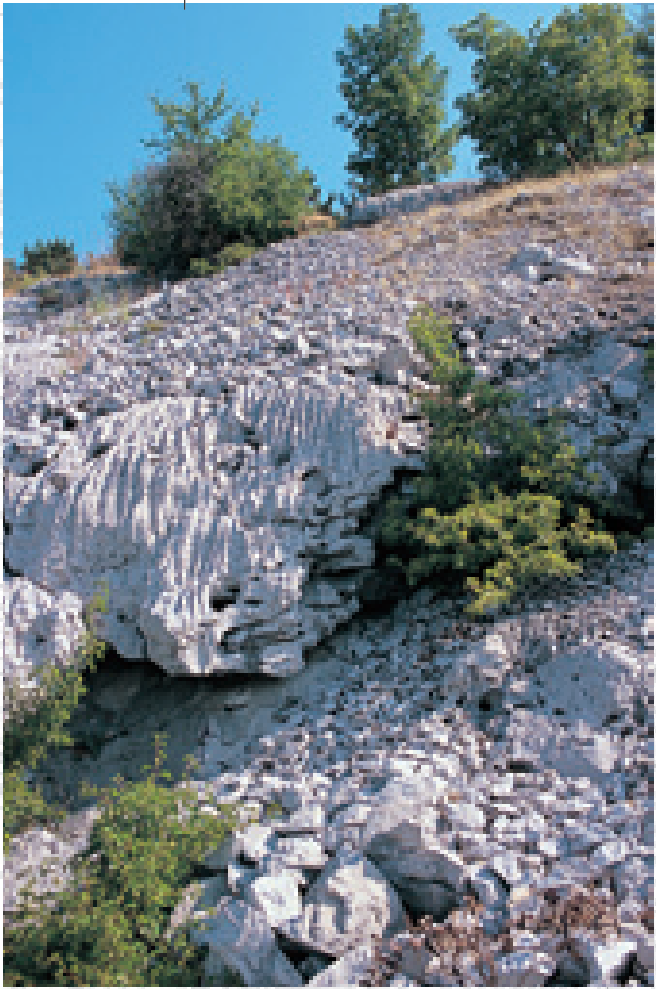
Zaradi teh razlik v ekoloških razmerah, je rastlinstvo obeh okolij različno. Na toplejših stenah uspeva rastlinstvo sredozemskega izvora, medtem ko uspeva na planoti nasad črnega bora z vrstami ilirsko-balkanskega izvora (z vzhoda),

Obe okolji se razlikujeta tudi v podlagi. V predelu sten najdemo skalovje različnega naklona, skalnate stolpe in melišča. Skalnata podlaga vsebuje zelo malo vode in prsti, in je izpostavljena močnemu sončnemu sevanju. Podlaga na položni planoti pa vsebuje nekaj več prsti, kar zadržuje več vlage. To je posledica zaščitne vloge, ki jo na podlago izvajajo krošnje črnega bora. Zaradi tega je ta predel Rezervata bolj gozdnat, medtem ko je na stenah le nekaj majhnih sestojev goščave med melišči, na katerih uspeva le nekaj nizkega rastlinstva.

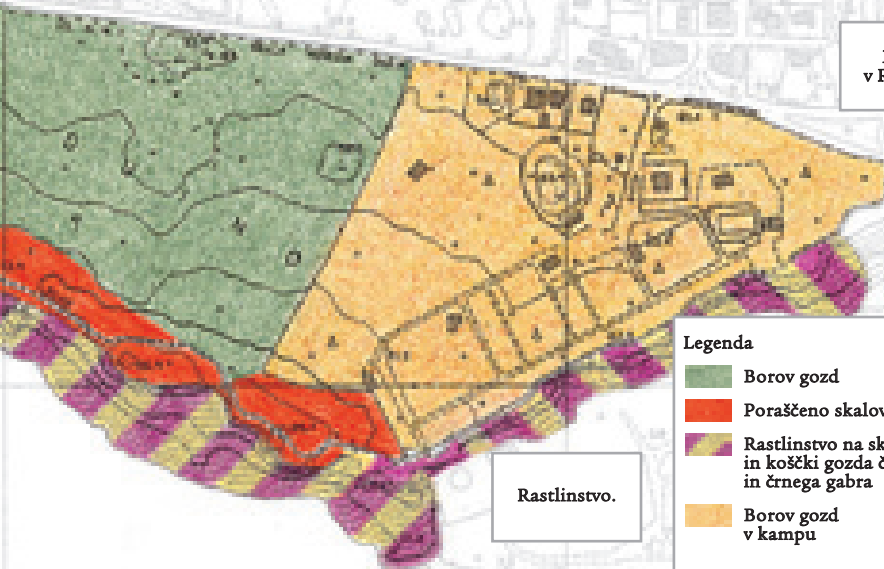
ki so razširjene po celotni kraški planoti.

Prehod iz enega okolja v drugo je dobro razviden ravno na robu sten, po katerih se vije Rilkejeva pešpot. S pešpoti je tako možno opazovati obe obliki rastlinstva, njuno pomešanje in prehajanje enega v drugo.

Melišča
v Rezervatu.

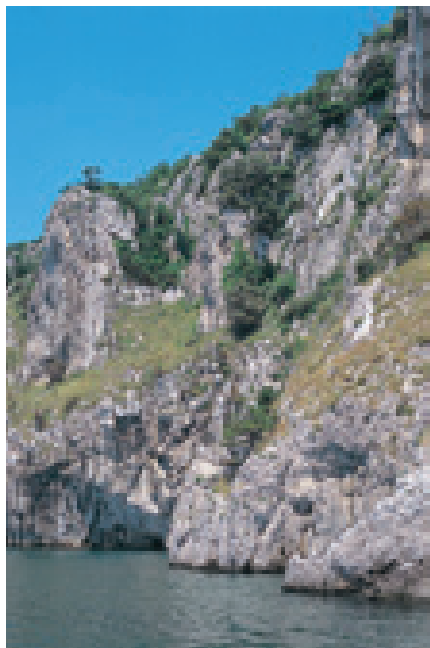

Rastlinstvo.

Legenda

- Borov gozd
- Poraščeno skalovje
- Rastlinstvo na skalah
in koščki gozda črničja
in črnega gabra
- Borov gozd
v kampu

Rastlinstvo na stenah

**Predel sten
ob morju.**

P. LENARDON

Na stenah uspeva makija sredozemskega tipa, v kateri je glavna vrsta črničev-

vje (*Quercus ilex*), to je zimzeleni hrast sredozemskega izvora. Za tržaško obalo pa je značilno, da poleg črničevja raste v makiji še črni gaber (*Ostrya carpinifolia*), ki je listopadna termofilna (toploljubna) vrsta ilirsko-balkanskega izvora. Tej združbi rastlin rečemo gozd črničevja in črnega gabra (*Ostryo-quercetum ilicis*), v katerem uspevajo vrste sredozemskega in ilirsko-balkanskega izvora. Združba črničevja in črnega gabra je razširjena vzdolž vzhodne Jadranske obale, od Grčije do Limskega kanala v Istri. Od Limskega kanala do Tržaškega zaliva pa ta združba ni prisotna. Pojavi se spet na tržaški obali, in sicer od Grljana pri Miramarskem gradu do Devina, koder poteka tudi severna meja razširjenosti te združbe. Gozd črničevja in črnega gabra, ki raste med Grljanom in Devinom, je izoliran od glavnine te združbe, ki uspeva

**Želod
črničevja.**

D. OTA

vzdolž vzhodne Jadranske obale, in ga zato obravnavamo kot posebno samostojno enoto. Na tem področju se je ohranil zato, ker vladajo tu ugodne lokalne klimatske razmere, ki so posledica zavetne lege pred burjo, izžarevanja toplote apnenčastih skal in blagodejnega vpliva morja.

Vrste sredozemskega izvora, ki uspevajo v združbi črničevja in črnega gabra na tržaški obali, rastejo le do roba strmih sten in, razen kakega posameznega črničevja, niso razširjene na kraški planoti, ker je tam podnebje premrzlo. Tukaj bomo omenili le nekatere vrste, ki uspevajo v gozdu črničevja in črnega gabra, in sicer tiste, ki so najbolj značilne in najlaže opazne v Rezervatu. Najpomembnejša vrsta je vsekakor črničevje (*Quercus ilex*), ki zraste lahko v visoka drevesa. Še eno drevo raste na stenah in to je širokolistna zelenika (*Phillyrea latifolia*). Kot grmovje rasteta tu terebint (*Pistacia terebinthus*) in

**Rastlinstvo
na stenah.**

D. OTRA

navadni derak ali bodčec (*Paliurus spina-christi*). Vzdolž Rilkejeve pešpota je možno opaziti hrapavo tetivico (*Smilax aspera*), to je ovijalka značilna za Sredozemlje. Od toplojubilnih ilirsko-balkanskih vrst, ki rastejo v tej združbi in ki uspevajo tako na stenah kot na kraški planoti, bomo omenili le nekatere, in sicer črni gaber, mali jesen (*Fraxinus ornus*), trokrpi javor (*Acer monspes-*

**Melišča v
Rezervatu.**

D. OTA

**Navadni derak
ali bodčec
(*Paliurus
spina-christi*).**

D. OTA

sulanum) in rešeljiko (*Prunus mahaleb*).

Vredno je omeniti, da raste na stenah blizu morja nekaj primerkov črnega bora (*Pinus nigra*). Poleg redkih in majhnih sestojev gozda črničevja in črnega gabra uspeva na stenah še rastlinstvo, ki raste v skalnih razpokah in na meliščih. Apnenčasta podlaga vsebuje malo vode in prsti. Zaradi močnega sončnega sevanja se tudi zelo segreje. Rastline na skalovju in

Terebint
(*Pistacia terebinthus*).

D. Ota

na meliščih so zato razvile take prilagoditve, ki jim omogočajo preživetje v teh ekstremnih ekoloških razmerah: njihovi listi so prekriti z voskom ali pa so kosmati, kar jih ščiti pred visokimi temperaturami in pred močnim soncem. Zato, da lahko shranijo vodo, so nekatere rastline razvile sukulentne liste. Najbolj značilne rastline, ki rastejo na skalovju in meliščih so: žajbelj (*Salvia officinalis*), bledorumen homulica (*Sedum montanum* ssp. *orientale*) in rumeni vrednik (*Teucrium flavum*). Značilna rastlina za skalovje je tudi piramidasta zvončica (*Campanula pyramidalis*).

To je ilirsko-balkanska vrsta, ki je razširjena vzdolž vzhodne obale Jadranskega morja. Vzdolž

Rilkejeve pešpoti je dobro opazna, saj zrastejo njena stebela tudi preko 2 metrov višine. Cveti pozno poleti in zgodaj jeseni.

Ravno v tem skalnatem okolju raste endemična vrsta, ki je značilna za Devinske stene, in sicer glavinec *Centaurea kartschiana*. O endemični vrsti govorimo, kadar

**Hrapava
tetivica
(*Smilax aspera*).**

D. OTA

**Bledorumena
homulica
(*Sedum
montanum
ssp. rupestre*).**

D. OTA

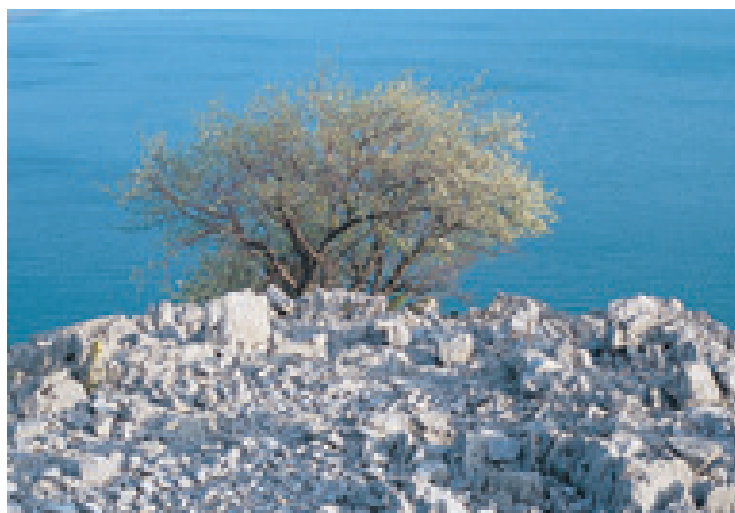
ta spontano raste le v nekem določnem območju, za katerega je tudi značilna. *Centaurea kartschiana* raste namrec izključno na manjšem predelu sten na obali med Sesljanom in Devinom.

Na robu med prepadnimi stenami in kraško planoto, kjer rastlinstvo sredozemskega izvora prehaja v ilirsko-balkansko, je nekaj kompaktnih skal in položnih gruščnatih predelov, ki so nastali z drobljenjem apnenca. Te predele golega krasa zarašča grmičje, v katerem prevladujejo ilirske vrste, ki so značilne za kraški gozd kot so: črni gaber, mali jesen, ruj (*Cotinus coggygria*) in rešeljika, ter nekaj sredozemskih vrst kot sta terebint in navadni derak. Nekateri gruščnati predeli, ki so na robu sten bolj izpostavljeni burji in soncu, so še goli, a ob njihovih robovih se počasi pojavljajo posamezne rešeljike in črni bori.

**Piramidasta
zvončica
(*Campanula
pyramidalis*).**

D. OTA

**Cvetoča
rešeljika
(*Prunus
mahaleb*) na
golem krasu.**

D. OTA

***Centaurea
kartschiana.***

P. LENARDON

Centaurea kartschiana (Scop.)

Glavinca *Centaurea kartschiana* je prvič opisal Giovanni Antonio Scopoli leta 1772 v svoji knjigi *Flora Carniolica*, in sicer ravno na primerkih nabranih na stenah med Sesljanom in Devinom.

Centaurea kartschiana spada, glede na svoje značilnosti, v družino košarnic (*Compositae* ali *Asteraceae*). Že samo ime družine pove, da imajo njene vrste po več cvetov združenih v socvetje, ki mu pravimo košek. Posamezni cvetovi v košku so cevasti ali jezičasti, odvisno od oblike venca. *Centaurea kartschiana* ima le cevaste cvetove.

Rastlina je visoka od 40 do 45 cm, steblo je olesenelo na bazi, je pokončno in razvejano. *Centaurea kartschiana* cveti od junija do avgusta, cvetovi so roza - vijolične barve. Raste na skalah, ki jih škropijo morski valovi in v skalnih razpokah više nad morjem.

Borov gozd

V predelu kraške planote, ki leži v Rezervatu in se nahaja med Rilkejevo pešpotjo ter državno cesto št. 14., uspeva

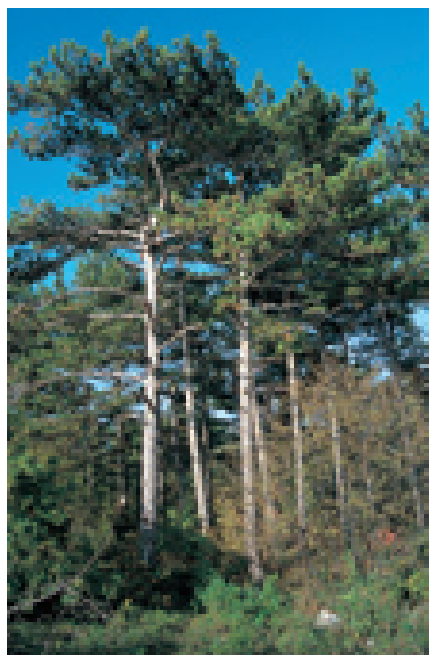
Pogled na grad
v začetku
XX. stoletja.

ZBIRKA IGOR TUTA

borov gozd, ki je bil umetno nasajen v začetku XX. stoletja. V njem rastejo v glavnem avstrijski črni bori (*Pinus nigra* ssp. *austriaca*),

med katerimi so tudi posamezni primerki alepskega bora (*Pinus halepensis*).

Borov gozd je danes v zreli fazi in nekatera drevesa so že propadla. Ob odmrlih borih se na njihovih mestih razvijajo domače drevesne vrste, predvsem črničevje (*Quercus ilex*) in mali jesen (*Fraxinus ornus*), ki sta se razvila v podrasti borovega gozda ravno zato, ker je ta imel zaščitno vlogo. Tako smo priča naravni zamenjavi umetno nasajenih vrst z naravnimi domačimi, kar je bil osnovni cilj pogozdovanja z iglavci, ki so jih izvajali po celotnem Krasu.

Črni bor
(*Pinus nigra*).

D. OTA

ŽIVALSTVO

Ekološka pestrost okolij v Rezervatu, o kateri smo že pisali v poglavju za rastlinstvo, ugodno vpliva tudi na živalstvo, ki je pestro in zanimivo. Plazilci, kot so kuščarji in kače, se najraje zadržujejo na skalovju. Kopenski sesalci, kot so veverica in drugi glodalci, se zadržujejo v kraški goščavi in borovem

gozdu, medtem ko so vodni sesalci (kiti ali ribaki), kot sta velika pliskavka (*Tursiops truncatus*) in progasti delfin (*Stenella coeruleoalba*), prisotni v morju ob Rezervatu.

Ptice so prisotne v vseh predelih Rezervata. Opaženih je bilo preko 150 vrst, v glavnem ptic selivk, ki se v Rezervatu ustavijo na preletu za počitek in

Rumenonogi galeb (*Larus cachinnans*).

G. VICARIO

prehranjevanje. Ptice stalnice gnezdijo na skalah in v gozdu. Najbolj znana vrsta, ki je uspešno gnezdila v Rezervatu je sokol selec (*Falco peregrinus*). Vključen je v Rdečem seznamu ogroženih vrst in je obravnavan kot ranljiva vrsta. Sokol selec je gnezdil na Devinskih stenah od leta 1987 do sredine devetdesetih let.

Na naslednjih straneh predstavljamo le nekatere od vrst živali, ki živijo v Rezervatu, in sicer tiste ki so najbolj značilne za posamezna okolja in tiste, ki so z lahkoto opazne.

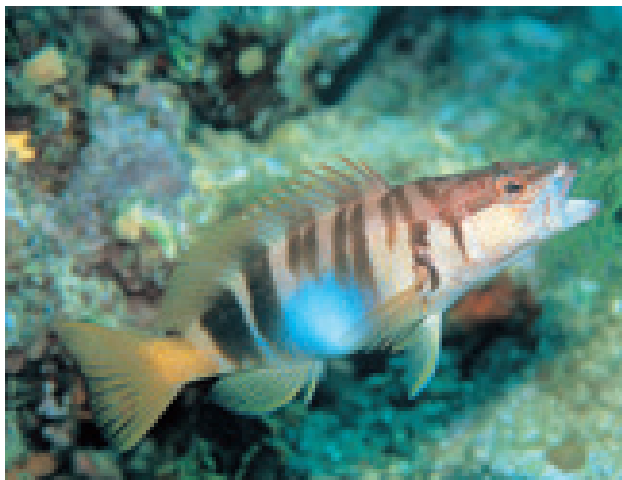
Sokol selec.

J. MIKULETIČ

Morje

Morje pred skalnato obalo Devinskih sten je globoko le nekaj metrov. Plitvo morsko dno je zato dobro osvetljeno, kar omogoča rast mnogih rastlinskih vrst, tako alg kot višjih rastlin (semenovke), ki so se prilagodile življenju v morju. Tukaj živi tudi mnogo bentonskih živali, to so živali, ki živijo pritrjene na morskem dnu ali ki se malo in počasi premikajo. Take živali so spužve, morske vetrnice in mehkužci. Veliko je bentonskih vrst rib kot so pisanica (*Serranus scriba*, družina *Serranidae*) ter razne vrste ustnač (družina *Labridae*), glavačev (družina *Gobiidae*) in babic

Pisanica
(*Serranus scriba*).

M. VENTIN

Rečni galeb
(*Larus ridibundus*) v zimskem perju.

D. OTA

(družina *Blennidae*). Ob skalnatih obalah pa so prisotne tudi vrste rib, ki so dobri plavalci kot so brancin (*Dicentrarchus labrax*) in šparsi (družina *Sparidae*).

Z roba prepadnih sten je možno opazovati nekatere vrste ptic, ki se zadržujejo na morju. Od teh so najbolj pogosti galebi, in sicer rumenonogi galeb (*Larus cachinnans*) in rečni galeb (*Larus ridibundus*). Od jeseni do spomladi je možno opazovati prezimujoče vrste ptic, kot so npr. ponirki. To so ptice, ki so dobri potapljači in hitri podvodni plavalci. Med temi je najbolj pogosten črnovrati ponirek (*Podiceps nigricollis*).

Skalovje

Stene in melišča, ki so v zavetju, so primerno okolje za plazilce. Na obsežnih skalnatih površinah se grejejo na soncu, v nevarnosti pa se lahko skrijejo v številne skalnate špranje. Od kač so tu prisotni navadni gož (*Elaphe longissima*), črnica (*Coluber viridiflavus*) in modras (*Vipera ammodytes*). Od kuščarjev pa živita tu pozidna kuščarica (*Podarcis muralis*) in primorska kuščarica (*Podarcis sicula*). Najpogostejši in tudi najlaže opa-

zen plazilec pa je črnopikčasta kuščarica (*Algyroides nigropunctatus*). Je temnorjave barve z majhnimi črnimi pegami. Samci imajo spomladi hrbtno stran črno, trebušno stran oranžno, grlo pa je modro. Črnopikčasta kuščarica se prehranjuje z raznimi nevretenčarji, predvsem žuželkami. Živi izključno vzdolž vzhodne obale Jadranskega morja, od severozahodne Grčije in Jonskih otokov do reke Soče in Sabotina nad Gorico. Tu je tudi skrajna severna meja

njene razširjenosti. Tople prepadne stene so primerne za gnezdenje nekaterih vrst ptic, ki so vezane na sredozemsko okolje. Od teh gnezdi na Devinskih stenah puščavec (*Monticola solitarius*), to je ptica podobne velikosti kot kos, ima pa modro perje. Najlažje jo je opazovati z roba sten, ko se spreletava po skalah. Samec ima značilen melodičen napev, in prepeva predvsem zjutraj ali pozno po-

Samec
črnopikčaste
kuščarice
(*Algyroides
nigropunctatus*).

D. Ota

poldne, ko vročina nekoliko popusti.

Na Devinskih stenah gnezdijo še druge vrste ptic, a so težje opazne. Med temi sta šmarnica (*Phoenicurus ochruros*) in žametna penica (*Sylvia melanocephala*), ki ima rdeče oči in črno glavo. To je sredozemska vrsta, za katero so Devinske stene severna meja njene razširjenosti.

V skalnih votlinah gnezdi krokar (*Corvus corax*), to je večja ptica črne barve.

Puščavec.

J. MIKULETIČ

Žametna penica
(*Sylvia melanocephala*).

K. KRAVOS

Kraški gozd in borov gozd

V kraškem listnatem gozdu in v borovem gozdu živi več živali. Najlaže opazne so ptice, predvsem iz reda pevcev. Od teh je najbolj pogosten ščinkavec (*Fringilla coelebs*). Samica je pretežno rjavozelenkaste barve, samec pa je bolj pisan: ima modro glavo, črno hrbtno stran in temno roza - vijoličasto trebušno stran. Tako pri samici kot pri samcu sta dobro opazni bela in črna proga na perutih.

Samec in samica ščinkavca.

E. Missio

Ščinkavec se prehranjuje v glavnem s semeni, zato ima čokat in močan kljun.

Pogostne so tudi sinice. V listnatem gozdu sta prisotni velika sinica (*Parus major*) in plavček (*Parus coeruleus*). V borovem gozdu pa sta prisotni menišček (*Parus ater*) in čopasta sinica (*Parus cristatus*).

Tako v listnatem kot v borovem gozdu je prisotna šoja (*Garrulus glandarius*), ki spada tudi med pevce, čeprav je večje velikosti. To

Velika sinica.

E. Missio

je pisana in močna ptica, ki se oglašča z glasnimi in hrapavimi klici.

V borovem gozdu je poleg dveh zgoraj omenjenih vrst sinic možno opaziti skobca (*Accipiter nisus*), to je vrsta ujede, in velikega detla (*Picoides major*), ki ga z lahkoto prepoznamo zaradi koničastega kljuna in valovitega leta. Veliki detel išče hrano v suhih deblih in v borovih storžih. Spomladi slišimo njegovo bobnanje po drevesih, s katerim oznanja meje svojega teritorija.

V borovem gozdu živi tudi veverica (*Sciurus vulgaris*), ki se prehranjuje s semeni borovih storžev. Veverica je

Plavček.

E. Missio

Menišček.

E. Missio

glodalec, ki se je prilagodil življenju na drevesih, po katerih odlično pleza in skače iz ene krošnje v drugo. Ni je lahko opaziti, saj se zadržuje v bolj mirnih predelih Rezervata, kot dokazujejo ostanki storžev, s katerimi se je prehranjevala.

Čopasta sinica.

E. Missio

Ostanki storžev črnega bora, s katerimi se je prehranjevala veverica.

D. Ota

NOVI DEVINSKI GRAD

Na severo-zahodu Rezervata, sicer izven njega, stoji novi Devinski grad. Zgrajen je bil v XV. stoletju, nedaleč od starega gradu, od kate-rega so danes vidne le še ruševine. Novi grad je v svoji zgodovini zamenjal več gospodarjev, od konca XIX. stoletja pa pripada

družini Torre e Tasso - Thurn und Taxis. V dolgih stoletjih je bil grad med raznimi vojnami večkrat raz-
dejan in nato obnovljen. Največjo škodo pa je utrpel med I. svetovno vojno, ko ga je skoraj popolnoma uničilo italijansko topništvo.

Grad, ki ga vidimo danes, je bil zgrajen v dvajsetih letih tega sto-letja in je verodostojna kopija tiste-
ga izpred I. svetovne vojne. Danes plapola na njegovem najvišjem stolpu rdeče - plava zastava princev Torre e Tasso - Thurn und Taxis.

**Novi Devinski
grad pred
I. svetovno vojno.**

ZBIRKA R. LENARDON

DEVINSKE STENE IN VOJNE

Med prvo svetovno vojno je potekala fronta med Kraljevino Italijo in avstro-ogrskim cesarstvom od Stelvia v Alpah do Jadranskega morja in je bila dolga približno 600 kilometrov. Hrib Grmada s soslednjimi vzpetinami in Devinske stene so bile mejna postojanka na poti v Trst.

Na Devinskih stenah so bili zgrajeni vojaški objekti za zaščito Sosljanskega zaliva v primeru izkrcanja italijanske vojske. Postavljene so bile opazovalnice in postojanke za nadzor ladijskega prometa v tržaškem zalivu.

Tu so bile nameščene čete za izkrcavanje avstro-ogrske K.U. Kriegsmarine (vojaško pomorstvo). Pri tem se je še posebno izkazal odde-

lek k.k.Triestiner Jungschutzenbattalion (oddelek mladih strelcev iz Trsta), v katerem so bili prostovoljci od 16. do 19. leta starosti.

Med II. svetovno vojno, in sicer po premirju z dne 8.septembra 1943, je bil predel Devinskih sten priključen tretjemu Reichu kot severnojadransko obalno področje (Nord Adriatischer Kustenland). Sosljanski zaliv je postal baza za podmornice nemške mornarice. Stare avstro - ogrske utrdbe na stenah so bile tako ponovno uporabljene in preurejene v položaje za protiletalsko topništvo (Flak).

V zadnjem času, ko je bila urejena Rilkejeva pešpot, so bile opazovalnice in vojaške postojanke popravljen in preurejene v razgledne točke.

Mornarji na straži na robu sten nad Sosljanskim zalivom.

ZBIRKA R. LENARDON

Mornarji gradijo opazovalnico na istem kraju prejšnje slike.

ZBIRKA R. LENARDON

Opazovalnica urejena na ostankih bunkerja.

OBISK

Število obiskovalcev Devinskih sten se je močno povečalo po otvoritvi Rilkejeve pešpoti leta 1987. Pešpot je bila poimenovana v čast pesniku Rainerju Marii Rilkeju, ki je bil leta 1912 gost princese Marije v novem Devinskem gradu in ki je napisal delo Devinske elegije. S tem delom so postali Devin s svojimi stenami

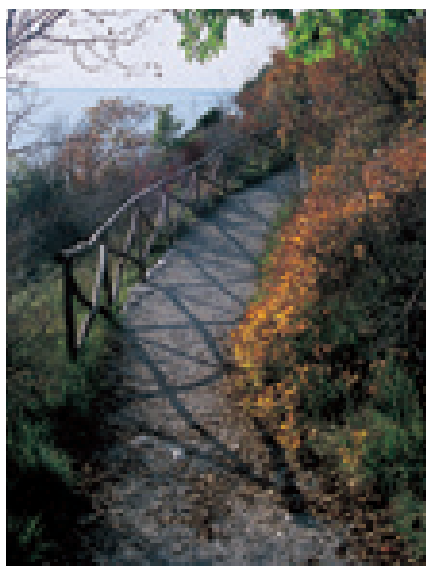

Črni bor
in žlebiči.

znani po vsem svetu. Za preureditev Rilkejeve pešpoti sta poskrbeli Tržaška pokrajina in Občina Devin - Nabrežina, ki sta pešpot uredili

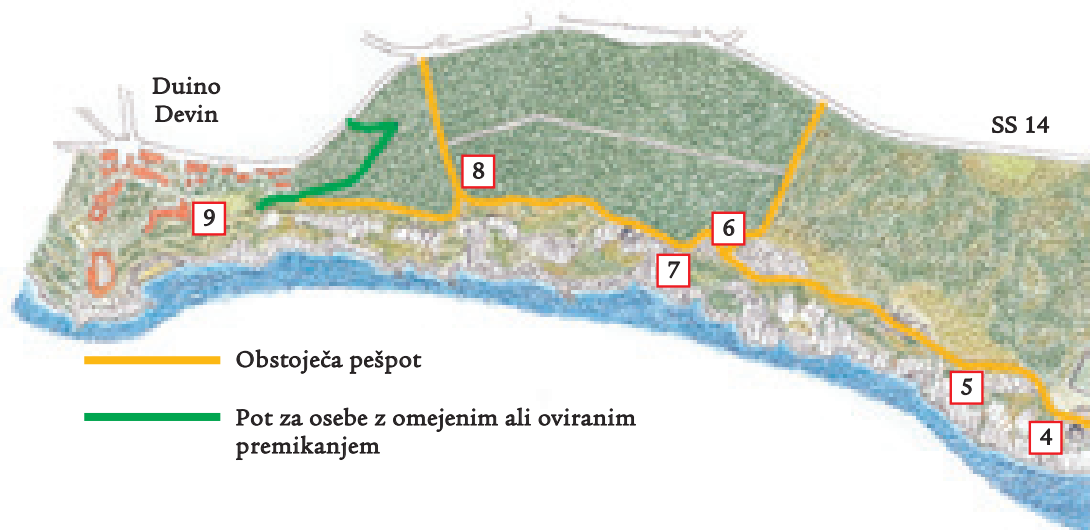
Pešpot.

na že obstoječi stezi. V teku tega načrta je bila steza razširjena in posuta s peskom na odseku dolgem 1700 metrov. Izpostavljene in nevarne točke so bile zaščitene z leseno ograjo. Nekatera razgledišča so bila urejena in primerno zavarovana, od teh sta bili dve zgrajeni na ostankih vojaških postojank iz II. svetovne vojne.

Leta 2000 je bila pešpot urejena in podaljšana vzdolž roba sten do vasi Devin. Pripravljena je bila tudi nova pot dolga 250 metrov za osebe z omejeno sposobnostjo premikanja ki pelje od Devina do nove razgledne točke na stenah nad morjem.

OPIS RILKEJEVE PEŠPOTI

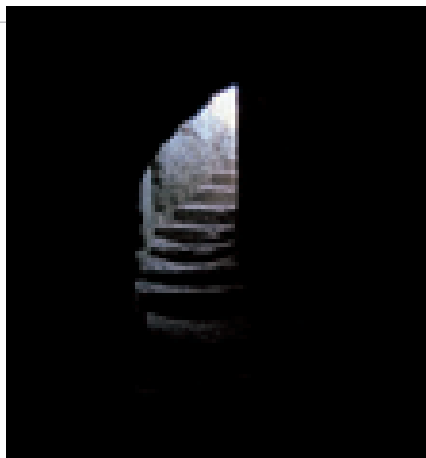
Pešpot se prične v Sosljanu ob zgradbi Turističnega Informativnega Centra (Azienda di Soggiorno e Turismo) (1) ter vodi nekaj časa ob kampu na desni in nad opuščeni kamnolomu ob morju na levi strani (2). Po kamnolomu zavije pot čez predel golega krasa (3) med apnenčastimi skalami pokritimi z žlebiči in med gruščem iz zdrobljenega kamnja. Tu lahko opazujemo majhne in skrivljene primerke črnega bora, ki preživijo v ekstremnih razmerah pomanjkanja vode in velikega nihanja temperature. Po predelu golega krasa pridemo do bunkerja iz II. svetovne vojne (4), ki je danes preurejen v razgledno točko. Lahko se spustimo po stopnicah v njegovo notranjost in po kratkem podzemnem hodniku pridemo do okna, skori katerega se lahko opa-

zuje spodaj ležečo obalo. Pešpot se nato nadaljuje skozi redko kraško goščavo in med skalovjem do vzpetine, ki jo tabla označuje kot razgledišče (5). Tu je najvišja točka pešpoti, in sicer 90 metrov nad morjem. Od tu se pogled razprostira tudi na kraško planoto in na kraško gričevje z najvišjim vrhom, Grmado (323 m). Po tem razgledišču se pešpot nadaljuje vzdolž roba prepadnih sten nad morjem med posameznimi primerki črnega bora ter med skalovjem, ki ga počasi zarašča grmovje. V umetnem nasadu črnega bora pridemo do križišča (6), od koder, če zavijemo desno, lahko pridemo na državno cesto št. 14. Glavna pešpot pa se nadaljuje naprej po robu sten, med goščo in skalovjem do ostankov še enega bunkerja iz II. svetovne vojne (7). Od tu ni daleč do naslednjega križišča, od katerega, če zavijemo desno, pridemo do državne ceste št. 14. Pešpot pa lahko nadaljujemo po njenem

Vhod v nekdanji bunker.

14

Sistiana
Sesljan

SLOVSTVO

novem delu, ki pride do vasi Devin v bližini gradu (9). Novi del pešpoti je speljan mimo lukenj izkopanih v vojaške namene in se nadaljuje skozi bujni mešani gozd črnega bora in črničevja do Devina. Pot za osebe z omejenim ali oviranim premikanjem se začne v Devinu blizu gradu in je speljana do razgledišča na robu Devinskih sten.

Cannarella D., 1989. Il Sentiero Rilke. Založba Italo Svevo, Trst.

Jančar T., Bračko F., Grošelj P., Mihelič T., Tome D., Trilar T., Vrezec A., 1999. Imenik ptic zahodne Palearktike. *Acrocephalus* 94 - 96: 97162.

Kryštufek B., Janžekovič F., 1999. Ključ za določanje vretenčarjev Slovenije. Državna Založba Slovenije, Ljubljana.

Musi F., 1999. Aree naturali protette. Ustanova za parke in deželne gozdove, Udine.

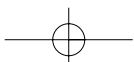
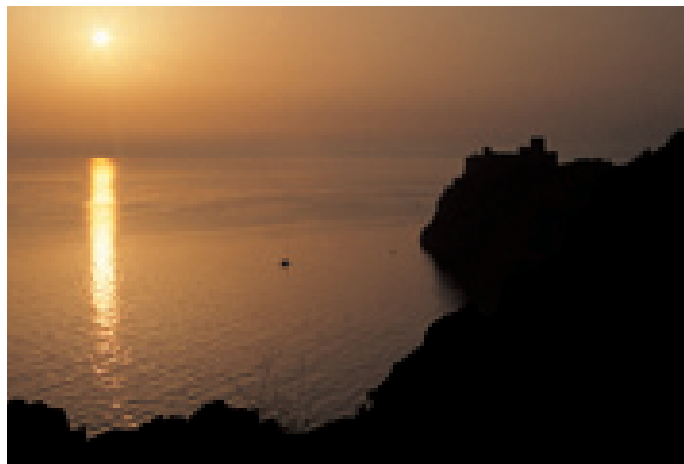
Pignatti S., 1982. Flora d'Italia. Edagricole, Bologna.

Poldini L., 1989. La vegetazione del Carso isontino e triestino. Založba Lint, Trst.

Poldini L., Gioitti G., Martini F., Budin S., 1984. Introduzione alla flora e alla vegetazione del Carso. Založba Lint, Trst.

Razni avtorji, 1997. Dalle Bocche del Timavo a Miramare. Riserva Naturale Marina di Miramare, Ministero dell'Ambiente - WWF Italia.

Trpin D., Vreš B., 1995. Register flore Slovenije. Znanstvenoraziskovalni Center SAZU, Ljubljana.

Informacije

Autonoma Dežela Furlanija Julijska Krajina
Glavna direkcija za kmetijske, naravne in gozdne vire

Služba za varstvo naravnega okolja in favne
Ul. Sabbadini, 31 - 33100 Videm
tel. +39 0432 555290 fax: +39 0432 555757
s.tutelambiente.fauna.agrifor@regione.fvg.it

Gozdarska postaja Devin Nabrežina
vicolo Forestale 78/E - 34011 Devin (TS)
tel. +39 040 2070153 fax: +39 040 2071412
sf.duino@regione.fvg.it

Comune di Duino Aurisina
Občina Devin Nabrežina
Nabrežina Kamnolomi, 25
34011 Nabrežina (TS)
tel. +39 040 2017372 fax +39 040 201307
protocollo@comune.duino-aurisina.ts.it

TIC-Občinsko okence za informacije in sprejem turistov

Sesljan 56/B - 34019 Sesljan (TS)
tel/fax:+39 040 299166
iatsistiana@marecarso.it

Dostop

Do parkirišča pri Ustanovi za turizem pri Sesljanu (Azienda di Soggiorno e Turismo), kjer začne Rilkejeva pešpot, pridemo po državni cesti št. 14 iz Trsta proti Tržiču (Monfalcone). Rilkejeva pešpot je dostopna tudi iz Devina.

© Autonoma Dežela Furlanija Julijska Krajina.

Besedila: Paolo Lenardon, Roberto Lenardon, Damijana Ota, Alessandro Rondi.

Risbe: Jurij Mikuletič, Elena Missio.

Fotografije: Marino Sterle, Kajetan Kravos, Paolo Lenardon, Damijana Ota, Mauro Ventin, Glauco Vicario, Felcher Luigi.

Zgodovinske zbirke: Roberto Lenardon, Igor Tuta.

Sodelovala sta Massimo Barbo, Lorenzo Fogale.

Prevod: Damijana Ota

Tisk: Selekt